

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIV.

Celovec, petek, 2. januar 1959

Štev. 52 (868)

Z jasnimi pogledi v novo leto

Vse kaže, da bo novo leto za naše koroško slovensko ljudstvo polno usodepolnih dogodkov. Ze januarja meseca je napovedana posebna komisija ministrstva za pouk za proučevanje šolskih razmer na licu mesta; za gotovo bodo parlamentarne volitve, samo še ni določeno, ali že spomladi ali šele jeseni; zelo verjetno bodo hkrati tudi volitve v koroški deželni zbor; parlament je napovedal razpravljanje in sklepanje o rešitvi šolskega vprašanja in člena 7 sploh; tudi koroški deželni zbor je zahteval čimprejšnjo rešitev tega za nas važnega vprašanja; v načrtu so nadaljnji zakoni za popravilo materialne in moralne škode, povzročene po nacistih med vojno in po vojni; letos potече polovica volilne dobe poslancev v kmetijski zbornici; nacionalistični nasprotniki naših upravičenih težej in zahtev napovedujejo še večje napore za razkrojitev našega ljudstva in zmanjšanje naših sil...

Brez dvoma bodo vsi ti napovedani dogodki usodepolno posegli v naše življenjske interese. Zato nikakor ne moremo biti brezbrizni do njih, marveč se moramo že vnaprej nanje pripraviti, da nas ne bodo našli, kakor nešteto krat v zgodovini, nepripravljene. V to surbo pa je potrebno, da se sleherni izmed nas, vsak na svojem mestu že danes bavi z vsemi temi vprašanji, da bo do vseh lahko v danem trenutku zavzel jasno, določeno stališče. Predvsem velja to za naše narodne organizacije, ki morajo čim prej napraviti oceno naše narodne usode v tem kakor kaže najkrošljivejšem trenutku in po tej vse svoje sile in moči usmerjati k določeni nameni ter našega človeka zavestno, namerno in smotno vzgajati, da bo kos vsem vprašanjem in naključjem, ki bodo terjali njegovo odločitev.

Vse to terja jasne poglede na naše kulturno, gospodarsko in politično stanje, da ne bo nejasnosti, kakor so se prav v zadnjih časih pojavile v nekaterih naših ljudeh, da so tem lažje nasledili vabam zavestnih in nezavestnih škodljivocev naše stare pravde.

Kakor rečeno, stopamo v novo leto usodepolnih dogodkov. Kos jim bomo samo, če bomo v pravilni luči gledali vse pojave, hkrati pa upoštevali tudi zgodovinsko spoznanje, da naše vprašanje ni izolirano, od drugih pojavov ločeno vprašanje, marveč tesno povezano z vprašanjem splošnega napredka demokratizacije in miru v državi ter v svetu. V tem okviru šele bomo našli tisto potrebno vero, da kljub vsem prevaram in razočaranjem ne smemo obstati križem rok, marveč se moramo zavestno in smotno vključiti v borbo in delo resničnih demokratičnih sil za novo družbeno ureditev brez socialnega, gospodarskega in nacionalnega izkoriščanja.

V dobi, ko je človek zagospodaril nad prirodnimi silami, katerim je vekove tlačnil, ne smemo obupati nad končnim uspehom naše borbe in ne zgubiti vere v zmago tistih sil, ki hočejo poleg ureditve nasprotstva v privodi urediti predvsem nasprotstva v človeški družbi, da bosta končno zavladala mir in razumevanja med ljudmi in narodi. Resnica pa je, da te sile kljub drugačnemu videzu obstajajo in se z nami vred borijo za lepši svet brez sovraštva in tlačenja. S to uporno vero, ki si jo je najteže priboriti in jo je najteže braniti, stopajmo v novo leto in delajmo! Uspehi ne bodo izostali!

Občni zbor Slovenske kmečke zveze zahteva:

Posebno pomoč našemu podeželju

ki je bilo desetletja gospodarsko zapostavljeno

Zadnji tork je v Celovcu zasadal občni zbor Slovenske kmečke zveze. Pregledal je delo te strokovno-politične organizacije slovenskih kmetov na Koroškem v zadnjih letih, hkrati pa se je temeljito bavil s poročilom v zvezi z razvojem kmečkega vprašanja v vedno burnejšem utripu časa, ko nas znanost in tehnika takorekoc dnevno presenečata z novimi dožnanji, ki prizadevajo vsako državo, vsako podjetje, vsak obrat in vsako družino.

V poročilu in diskusiji je bilo na občnem zboru ugotovljeno, da so naša kmečka gospodarstva v prizadevanju za zboljšanje svoje produktivnosti sicer napravila v zadnjih letih priznanja vredni koraki naprej, da pa njihova prizadevanja na eni

strani hromi agrarno-politična koncepcija naše države, ki vse premalo upošteva potrebe družinskih kmetij za doseganje njihove eksistenčne sposobnosti, po drugi strani pa ustreznost uspeh prizadevanj Slovenske kmečke zveze, našega kmečkega prebivalstva in podeželja zavirata gospodarski pritisk in diskriminacija s strani nemških nacionalističnih krogov, ki sta se v zadnjih mesecih močno povečala. Ta diskriminacija se kaže na različnih področjih: in je kot tako imenovati tudi zadržane kmetijske zbornice, ki v zadnjih 8 letih, ko je SKZ imela blizu 500 kmetijskih tečajev in predavanj in nad 370 drugih večjih kmetijskih pospeševalnih akcij, ni dala SKZ nobenega gmotnega prispevka,

medtem ko je sama za večkrat zelo strankarsko pobarvane prireditve porabila milijone šillingov, ki so prišli tudi od davkov našega kmeta.

Občni zbor pa je razpravljal tudi o drugih vprašanjih, med drugim o enostranski pomoči južni Koroški in o manipulacijah mlekarov pri določanju cene mleka.

Na občnem zboru je bil pomlajen tudi pokrajinski odbor SKZ, ki mu sedaj predseduje Tomi Ogris, pd. Kopajnik iz Tuc pri Radišah. Za tajnika pa je bil izvoljen ing. France Einspieler iz kmetijske šole v Podravljah.

Ob koncu svojega zasedanja je občni zbor poslal zvezni vladi na Dunaju v zvezi (Nadaljevanje na 4. strani)

Svet na pragu novega leta

Sicer živimo v času, ki ga je lahko smatratj za uvod v dobo, ko naš mali svet ne bo več tako majhen in ostro omejen, ker se bodo njegovim prebivalcem odprli novi svetovi in s tem nove vsestranske možnosti osvobajanja vsemirja. Vendar pa je tudi ta naš mali svet dovolj velik, da je prostora za številne nemire in spore, ki se vrstijo eden za drugim kot v začaranem krogu in se množijo toliko bolj, čim več se tako imenovani najvišji predstavniki trudijo, da bi dosegli sporazume in pomiritev. Morda pa so ta nasprotja ravno zato še toliko večja, ker jih skušajo odstranjevati ljudje, ki pač niso pripravljene, da bi v splošno korist žrtvovali vsaj del svojih ožjih interesov in tako prispevali nov kamen na gradbišče, kjer se gradi most zblizanja in sporazumevanja med narodi.

Tako je naš svet tudi na pragu novega leta še poln neporavnanih sporov, ki niso omejeni na mala krajevna nesoglasja tu in tam, marveč se nad vsemi še vedno razprostira

temni oblak hladne vojne

katera se že dobro desetletje — včasih kot tleča žerjavica, drugič spet kot veselo plapolajoč ogenjček — bije med velesilami in je svet razen nekaterih izjem razdelila v dva nasprotna si tabora: tu Vzhod, tam Zahod. Ravno ta umetna razdelitev pa je tudi glavna ovira in glavni vzrok, zakaj še vedno ni prišlo do rešitve raznih problemov v svetu, o katerih so tako na Vzhodu kakor tudi na Zahodu baje enakih mnenj; le sporazuma ne morejo najti, ker ena stran že iz načelnih in prestižnih vzrokov ne more pristati na predloge, ki jih je iznesla druga stran. Ta neslavna igra je danes že precej stara in obrabljena, vendar še vedno glavni rekvizit pri slehernem pogajanju med obema taboroma, ker se pač še vedno niso dokopali do medsebojnega zaupanja.

Posebno značilen primer tega nezaupanja je vsekakor

vprašanje razorožitve

o kateri so se pogajali že na vseh koncih in krajih sveta, uspešnemu zaključku

pa se še vedno niso približali niti za korak. Nasprotno, oborožitvena tekma se nenehno nadaljuje in celo stopnjuje, preizkušanje atomskega orožja je ponovno zajelo tudi Sovjetsko zvezo, ker zahodne velesile niso hotele slediti njenemu zgledu, ko je za nekaj mesecev prenehala z vsemj takimi poskusi. Najvišji vojaški poveljniki Zahoda pa se pritožujejo, da se članice Atlantskega pakta še niso dovolj oborožile, dočim je Amerika v novem proračunu spet namenila rekordno vsoto v vojaške namene.

Dosedanji napredek na ženevski razorožitveni konferenci je pač le medel žarek, saj v bistvenem vprašanju, namreč glede načina medsebojnega nadziranja, še niso dosegli sporazuma. Poleg tega pa gre pri tej konferenci le za posvetovanje strokovnjakov, ki gotovo niso obremenjeni s takimi predsodki, kot je to slučaj pri politikih, kateri pa bodo tudi v tem vprašanju končno spregovorili odločilno besedo. Morda bo novo leto prineslo kakšen bistven napredek, morda pa tudi ne, kajti hladna vojna se je ravno v zadnjih tednih starega leta razširila na novo bojišče: Berlin.

Berlin pa je le del

nemškega vprašanja

in prav v tem vprašanju so si mnenja obeh strani najbolj različna. Sovjetski zunanji minister Gromiko je na nedavnem zasedanju vrhovnega sovjeta precej odločno postavil zahtevo po upoštevanju sovjetskih predlogov o nevtralizaciji Berlina, ker bi se v nasprotnem primeru položaj v Berlinu lahko razvijal tako, kot je bilo v Sarajevu na predvečer prve svetovne vojne. Zato je pričakovati, da bo v prvih mesecih novega leta prišlo v tem vprašanju do gotovih sprememb in se tudi na Zahodu že oglašajo vplivni glasovi, da je končno treba prenehati z ckoorelim stališčem do Vzhodne Nemčije, o čemer pa seveda nič ne slišati kancler Zahodne Nemčije, kjer se toliko opevani »gospodarski čudež« tudi vedno bolj spreminja v mnogo manj čudežno stvarnost.

Sploh je bil prestop v novo leto za za-

hodne države precej nerazveseljav, zlasti kar zadeva njihovo gospodarstvo. Zlasti Francija je preživela skrajno neprazniške praznike, ko je De Gaullova vlada pripravila pomembno denarno reformo ter sklenila občutno razvrednotenje franka. Hkrati so se zahodne države tudi odločile za ukinitve doseganje evropske plačilne zveze, na katere mesto je stopila evropska denarna pogodba, ki pa bo močno prizadela tiste države, ki so bile pri stari zvezi visoko zadolžene.

V času, ko se tudi na velike države Zahoda spuščajo

sence gospodarskih težav

ko hladna vojna med Vzhodom in Zahodom grozeče opominja na nevarnost novega svetovnega spopada, pa je toliko bolj razveseljav in upanje vzbujajoč drug razvoj v svetu: preporek držav, ki se osvobajajo oklepev tujega gospodarstva ter stopajo na pot samostojnega in svobodoljubnega življenja. Narodi, ki so doslej delali le za tuje koristi in jemljejo zdaj svojo usodo v lastne roke, nočejo biti več privesek ene ali druge velesile, marveč smelo utirajo pot novi politiki, politiki dobrega sožitja med narodi in prijateljskega sodelovanja med državami. To je tista politika, o kateri je predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito, ki ravno ob prehodu v novo leto biva na prijateljskem obisku v Indoneziji, med drugim dejal: Kot nasprotje politike hladne vojne se na svetu čedalje bolj krepi ideja, da je

miroljubna in aktivna koeksistenca

z različnimi družbenimi sistemi edina alternativa za postopno in progresivno premagovanje številnih problemov sodobnega sveta in da politika na pozicijah sile ozircma vojna kot neogibna posledica te politike ne more biti sredstvo za urejanje spornih mednarodnih problemov. To je očitno sad pozitivnega delovanja tistih sil, ki jih vidimo v vseh deželah in ki se aktivno zavzemajo za ohranitev miru in za razvoj mednarodnih stikov v smeri vsestranskega sodelovanja skladno z načeli ustanovne listine OZN.

Spet vabi tradicionalni

Slovenski ples

ki bo v soboto, dne 10. januarja 1959 s pričetkom ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih

Delavske zbornice v Celovcu

V kulturnem sporedu bodo sodelovali:

Slovenski oktet, solista Vanda Gerlovičeva in Dejan Bravničar

Veseli planšarji s svojimi solisti

Veseli planšarji

Plesni orkester radia Celovec

Vstopnice: v predprodaji po 15 šillingov pri krajevnih SPD, v knjigarni „Naša knjiga“, v Arbeiterkammer in v Kärntner Reisebüro, pri večerni blagajni pa po 20 šillingov

Slovenska prosvetna zveza

Slovenski ples 10. 1. 1959:

Predstavljamo sodelujoče ansamble in soliste

Kakor vsako leto je Slovenska prosvetna zveza tudi za letošnji »Slovenski ples« pridobila vrsto umetnikov, s katerimi bo to svojo tradicionalno prireditev pričela.

Kulturni spored letošnjega Slovenskega plesa bo pričel svetovno znani Slovenski oktet, ki mu bosta s'edila solistka ljubljanske opere Vanda Gerlovičeva ter mladi, veliko obetajoči violinist Dejan Bravničar. Za prehod na veseli in družabni del plesa pa bodo poskrbeli Veseli planšarji.

SLOVENSKI OKTET

je na Koroškem prvič gostoval leta 1952 s koncertom v Celovcu in v Borovljah.

Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu prof. Karla Rupla. Sodeloval je na festivalih študentov v Zagrebu in v Beogradu. Na mednarodnem tekmovanju v Langollen v Angliji pa je bil nagrajen s prvo nagrado. Od takrat naprej je imel solistične koncerte in koncerte z orkestrom po vseh večjih mestih Jugoslavije. Zaradi svoje izredne nadarjenosti je dobil kot najboljši mladi jugoslovanski violinist štipendijo za 2 leti študija pri znamenitem mojstru Davidu Ostrahu v Moskvi.

»VESELI PLANŠARJI«

je ansambel, ki ga sestavlja 5 muzikantov, pevka in pevec ter humorist. Ansambel

ga so včasih igrali pastirji na svojih veselnicah, in kravji rog.

»Veseli planšarji« nastopajo vsako leto z novim programom in so znani po vsej Sloveniji. Svoje vedre in vesele »viže« in

Pevca v ansamblu
»Veseli planšarji«
Makoter Nada in
Jeršinovec Janez

Slovenski oktet

Od tistega časa naprej je s svojo dovršeno umetnostjo zborovskega petja zadivil takorekoč ves svet. Koncertiral je po Jugoslaviji, Italiji, Avstriji, Nemčiji, Franciji, Belgiji, Holandski, Angliji in Kitajski in za svojo pesem povsod žel najvišja priznanja. V sporedu svojih pesmi je prešel okvir slovenske pesmi in izvaja povsod internacionalni program, v katerem zasledimo najznamenitejše pesmi številnih narodov in kulturnih krogov. Z izborom iz tega sporeda nam bo postregel tudi na Slovenskem plesu.

VANDA GERLOVIČEVA

je mlada solistka ljubljanske opere in jo štejejo med najboljše soprane v Jugoslaviji. Njena kariera se je pričela v pevskem zboru Slovenske filharmonije. Leta 1952 je prejela prvo nagrado na jugoslovanskem tekmovanju glasbenih umetnikov. Kot koncertna pevka je nastopala v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu tako na solističnih kakor tudi na simfoničnih koncertih. Sedaj poje kot solistka v ljubljanski Operi, s katero je gostovala v Benetkah, na holandskem festivalu v Amsterdamu, Rotterdamu, Utrechtu in Haagu ter v pariški veliki Operi. Na plošče pa jo je posnela holandska tvrdka Philipps.

DEJAN BRAVNIČAR

je komaj 21 let star, a veliko obetajoči violinist. Svojo umetniško pot je pričel na

sodi med najbolj priljubljene ljudskoprosvetne in zabavne skupine v Sloveniji. V sporedu svojih prireditev in nastopov predvaja vesele in prijetne »viže«, ki so doma med prebivalstvom slovenskih hribovskih in planinskih krajev. Motive sporeda »Veselih planšarjev« sta zbrala člana ansambla Franc Povše in Pavle Kosec,

»Veseli planšarji«

oba dolgoletna in vneta hribovlazca. Spored preveva ljubezen do planinskih krajev ter šeg in običajev njihovih prebivalcev. Kvintet, ki igra tudi za ples, ima dva redka tipično planinska inštrumenta in sicer planšarski bobenček, na katere-

vskih umetnikov in prvakov na glasbenem področju.

Za ples pa bo poleg tega igral še

PLESNI ORKESTER RADIA CELOVEC

pod vodstvom Rudija Platzerja.

Kdor išče veselo družbo in prijetno družabnost in kdor hoče prisluhniti dovršeni umetnosti zborovskega in solističnega petja ter instrumentalne glasbe, naj ne zamudi letošnjega Slovenskega plesa v Veliki in stranski dvorani Delavske zbornice v Celovcu.

Igor Ozim je uspešno gostoval na Dunaju

Sredi minulega meseca je priredil jugoslovanski violinist Igor Ozim v znani dunajski koncertni dvorani »Koncerthaus« violinski koncert, s katerim je močno navdušil razvajeno dunajsko koncertno publiko. Na zahtevo navdušenega občinstva je izvajal še nekaj dodatnih skladb, kar je koncertna publika pozdravila z navdušenim ploskanjem. Tudi dunajski listi so koncertu mladega jugoslovanskega violinskega virtuozu posvetili veliko pozornost in podali dokaj laskavo kritiko.

Igor Ozim bo v kratkem nastopil daljšo koncertno turnejo po svetu. Najprej bo nastopal na Finskem, Švedskem in Danskem, potem bo gostoval v Zahodni Nemčiji. V juliju priredi kakih 40 koncertov v Avstraliji in Novi Zelandiji. Gostoval pa bo tudi v Južni Ameriki.

PO ŠIRNEM SVETU

Moskva. — prvi podpredsednik sovjetske vlade Mikojan je prejel od ameriškega veleposlaništva vizum z veljavnostjo za tri mesece za obisk v ZDA. Računajo, da bo Mikojan odpotoval na 14-dnevni obisk v ZDA v začetku januarja.

Beograd. — Vse kaže, da bo med Jugoslavijo in Japonsko sklenjena pogodba o trgovini in plovbi. V načrtu je, da bo na široko zajela gospodarsko sodelovanje med obema državama. Ko bo pogodba sklenjena in potrjena, se bodo takoj začela trgovinska pogajanja o prvem konkretnem sporazumu o trgovinski izmenjavi blaga. Pričakovati je tudi, da bo v kratkem sklenjena tudi konvencija o kulturnem sodelovanju med obema deželama.

Varšava. — V Varšavi je bil sklenjen sporazum med Poljsko in Veliko Britanijo o trgovinski menjavi blaga za leto 1959. Vrednost menjave naj bi po tem sporazumu znašala 15 milijonov funtov, in sicer po 7,5 milijona za vsako stran.

Kairo. — Gospodarski minister Iraka Ibrahim Kuba je izjavil, da se Irak vedno bolj usmerja na sodelovanje z ostalimi arabskimi državami, predvsem z Združeno arabsko republiko. V zvezi s sedanjo gonjo nekaterih zahodnih elementov proti Iraku je dejal, da hoče živeti Irak v miru in prijateljskih stikih z vsemi deželami ne glede na družbeno ureditev določene dežele. Potreben pa je boj proti svetovnemu imperializmu, da bi ustvarili svobodno in miroljubno družbo, je poudaril Kuba.

Washington. — V ameriškem znanjem ministrstvu menijo, da bi lahko v okviru ženevskih pogajanj o prenehanju jedrskih poskusov že v marcu sklenili sporazum o ustavitvi jedrskih eksplozij. Kot je znano, so se zastopniki ZDA, Velike Britanije in Sovjetske zveze že dogovorili o vsebini prvih štirih členov sporazuma, vendar bodo morali premagati še številne težave, ko bodo od navali preostale člene, ki naj podrobno uredijo predvsem delovanje kontrolnih komisij.

Haag. — Nizozemska kraljica Julijana je imenovala za novega predsednika vlade profesorja Beela, bivšega predsednika nizozemske vlade in notranjega ministra. Prof. Beel je član katoliške stranke. S tem se je končala 12-dnevna vladna kriza, ki je nastala po odstopu socialističnega premiera Dreesa in socialističnih ministrov. Hkrati se je končalo tudi sodelovanje med katoliki in socialisti.

Adis Abeba. — Bivša italijanska kolonija v Afriki Eritreja je zamenjala zastavo OZN z zastavo Etiopije in se tako združila s to državo.

Bagdad. — Iraška vlada se posvetuje z vsemi petrolejskimi družbami v deželi z namenom, da bi se le-te odrekle koncesijam za izkoriščanje nafte v obalnih območjih Iraka. Iraška družba se je že odrekla koncesijam, ki jih je imela v iraških teritorialnih vodah. Iraška vlada želi izkoriščati obalna petrolejska ležišča tako, kakor najbolj ustreza koristim dežele. Vlada se je v vprašanju petroleja postavila na stališče, da pripada vse petrolejsko bogastvo v deželi državi. S tem bo znatno povečala dohodek, ker izkupiček ne bo služil tujim koristim.

New Delhi. — Predsednik ganske vlade Nkrumah, ki je na obisku v Indiji, je izjavil, da je prepričan, da si bo afriška celina izbojevala svobodo že v času sedanjega rodu.

Kairo. — Predsednik ZAR Naser je v Port Saïdu izjavil, da bo Združena arabska republika nadaljevala boj za ohranitev miru na Bližnjem in Srednjem vzhodu in v svetu sploh. Ne bo se pridružila nobenemu bloku ter se hkrati zavzemala za čim trdnejšo enotnost arabskih narodov. Sedaj je na pričetku graditve kooperativne, demokratične in socialistične družbe.

Bonn. — Zahodna Nemčija se precej zanima za sodelovanje pri izgradnji velikega jezua pri Asuanu v Egiptu. V ta namen je odpotovala v Egipt delegacija zahodnonemške vlade, da bi razgovarjala o sodelovanju zahodnonemških tvrdk pri izgradnji tega jezua.

Knjižni trg narodnih manjšin v Jugoslaviji

Razen petih glavnih narodov — Slovencev, Hrvatov, Srbov, Črnogorcev in Makedoncev — živi v Jugoslaviji več narodnih manjšin, katerim jugoslovanska ustava jamči popolno enakopravnost in ljudska oblast podpira njihov narodni kulturni razvoj. V avtonomni pokrajini Vojvodini živi poleg Srbov in Hrvatov še 500.000 Madžarov, 83.000 Slovakov, 62.000 Romunov, 34.000 Čehov ter 30.000 Rusinov, medtem ko je v avtonomnem Kosmetu približno 600.000 Šiptarjev, v Makedoniji 234.000 Turkov, v Istri pa okoli 33.000 Italijanov.

Narodne manjšine v Jugoslaviji uživajo vso podporo s strani države. Veliko tozadevno podporo prejemajo za izdajanje knjig. Doslej je izšlo največ knjig v madžarščini — in sicer 525 v skupni nakladi 1.042.915 izvodov. V šiptarskem jeziku je izšlo 519 knjig v skupni nakladi 3.585.400 izvodov. Izšlo pa je tudi 67 italijanskih knjig v skupni nakladi 112.900 izvodov. V slovaščini je izšlo 108 knjig v nakladi 186.000 izvodov, v romunščini 110 knjig v nakladi 192.000 izvodov, v rusinskem jeziku 78 knjig v nakladi 53.400 izvodov ter v turščini 135 knjig v skupni nakladi 327.100 izvodov.

Iz tega splošnega pregleda knjig, ki iz-

idejo v Jugoslaviji v jezikih narodnih manjšin, vidimo, da je število tiskanih izvodov sorazmerno precej visoko, kar pa je z druge strani tudi razumljivo, če pomislimo, da ima vsaka narodna manjšina ne samo svoje osemletke v materinem jeziku, temveč tudi učiteljska, gimnazije in druge višje zavode, za katere je stalno treba izdajati primerne učbenike.

Ker je trg za knjige, ki se tiskajo za manjšine, razmeroma zelo majhen, tiskarska podjetja tiskajo z izgubo, kar pa krijejo z državnimi fondii. Založniška podjetja, ki tiskajo knjige za manjšine, se trudijo, da bi izdala čim več del pisateljev pripadnikov manjšine. Dokaz za to je, da je bilo izdanih 21 del mladih avtorjev šiptarske narodne manjšine, 4 dela avtorjev romunske manjšine, 33 del avtorjev madžarske manjšine, 3 dela avtorjev slovaške manjšine in 2 deli avtorjev rusinske manjšine. Avtorji narodnih manjšin pa se ne uveljavljajo samo v obsegu svoje narodne skupine, marveč njihova dela prevajajo tudi v srbohrvaščino in so tako dostopna tudi širši jugoslovanski javnosti. Vsekakor je s tem dana narodnim manjšinam v Jugoslaviji možnost za vsestranski kulturni razvoj in napredek.

Dopisnikom ob novem letu

Četrta stran našega lista, stran „Po naši zemlji“, je namenjena obveščanju o dogajanjih po naših krajih in vaseh. Stran naj bi bila zrcalo našega življenja in bitja, zapiski najrazličnejših in pestrih dogodkov iz posameznih krajev. Stran mora in boče biti nekaka kronika vsega našega doživljanja, stremjenja in hotenja. Lepi in idealni cilj pa more list doseči le tedaj, če ima vsepovsod mrežo sotrudnikov in sodelavcev.

Izkušnja kaže, da ljudje radi berejo tudi vesti iz svojega kraja, čeprav so včasih drobčkane in malopomembne. Dogodki pa, ki zadevajo našo skupno prizadevanje in stremjenje ter so si v mnogih krajih podobni, so prav gotovo zanimivi, poučni in vzpodbudni za vsoto narodno družino po vseh dolinah, kjer živi slovensko prebivalstvo. Dopisniki, ki sodelujejo na tej strani, storijo zelo hvalevredno in hvaležno delo.

Na tem mestu se v prvi vrsti zahvaljujemo dosedanjim marljivim sotrudnikom, ki ustmeno ali še bolje v pisanih prispevkih sodelujejo na tem področju. Vsem tem velja zahvala in priznanje. Škoda je samo, da se mnogi, ki jim nikakor ne manjka sposobnosti in daru opazovanja, ne očasijo in potrudijo, da bi list za to stran obveščali o novostih, ki se dogajajo na vasi. Vesti iz vseh krajev naše ožje domovine, iz Zilje, Roža, z Gur in z Podjune naj bodo tedenska pošta in prikaz vsega našega pestrega življenja.

Nekateri menijo, da niso sposobni česa napisati in pravijo, da ne obvladajo pismenega jezika. Temu se nihče ne čudi, ker šola je naše ljudi vedno prikrajševala pri pouku materinščine. Pomanjkljivost, ki katerega koli moti, naj nikakor ne bo vzrok, da se ne bi uvrstil v krog poročevalcev našemu skupnemu listu. Napišite, kakor veste in znate. Za tisk zrel dopis bo že uredništvo pripravilo.

Vsak dan in vsak čas prinaša kaj novega. Dogodke bočemo zapisati, da jih otmemo pozabljenosti. Družabno življenje in ljudsko gibanje so krajevne zanimivosti. Gospodarsko življenje prinaša polno problematike, pozitivne in negativne, kakor so tudi vzroki različni. Ugodne in uspešne gospodarske momente stavimo za zgled, neugodne pa skušamo z opozorili na vzroke odstranjevati, ker stremimo za gospodarskim napredkom in prav tako gospodarsko enakopravnostjo. Zanima nas delo v občinskih upravah ter gospodarstvu županov in občinskih odborov, kjer osvetlimo dogajanja tudi iz sončne in iz senčne strani. Zaskrbljeni smo za šole in dejavnost učiteljstva, katerim je izročena vzgoja naše mladine. Nikakor tudi nismo brezbržni za dogodke v cerkvi na dvojezičnem ozemlju. Zvesto spremljamo naše organizirano narodno, prosvetno in gospodarsko življenje v naših prosvetnih in zadržnih ustanovah. Budno pazimo na delo nacionalnih žovnistov, ki nam jemljejo in kratijo po ustavi in Državni pogodbi zajamčene pravice. Vse take pojave posredujemo javnosti, ker se naš list odločno zastavlja za resnico in pravico v korist dobrega medsebojnega sožitja v deželi.

O takih in neštetihi dogajanjih po naši zemlji želimo, da sotrudniki obveščajo naše skup-

Po naši zemlji

Razgibana prosvetna dejavnost v Bilčovsu

Vsako leto v zimskem času bolj zaživi prosvetno delovanje. Tudi naši prosvetaši, združeni v Slovenskem prosvetnem društvu »Bilka«, se marljivo uveljavljajo. Pravzaprav tudi v poletnem času prosvetno delo med našo mladino ne počiva popolnoma, saj so se naši pevci vadili za številne nastope združenih zborov Slovenske prosvetne zveze, ki so, kakor znano, z lepim uspehom nastopali letošnjo jesen po mnogih krajih južne Koroške. Za domače prireditve pa je najbolj prikladen zimski čas, ko delo na kmetijah več ali manj počiva.

Prosvetna dejavnost naše mladine je, kar hočemo povedati, prav mnogostranska. Tako je na primer zbrala lepo število naročnikov za letošnji knjižni dar Slovenske prosvetne zveze. Dejstvo je razveseljivo, ker znači, da pri naših ljudeh smisel in zanimanje za slovensko knjigo še ni izumrlo. Prav gotovo tudi nikomur ni žal, da je knjige naročil, ker so lepe in tudi cena ni visoka.

Tamburice naših prosvetašev tudi niso zaprašene v kakšnem kotu. Nasprotno, naši prosvetaši se še naprej vadijo in zares že nekaj znajo. O tem smo se lahko že večkrat prepričali na naših kulturnih prireditvah in tudi pri slovenskih oddajah celovškega radia. Pevski odsek prosvetnega društva

Želuče

Pred nedavnim nas je za vedno zapustila daleč naokoli znana in spoštovana Janežičeva mati Marija Mlečnik v starosti 84 let. Po delu in skrbi polnem življenju je sledila svojemu možu, ki je umrl pred dvajsetimi leti.

Pokojna mati je dolgo vrsto let gospodarila na Janežičevem domu in vztrajno zmagovala vse težkoče kmečke gospodinjne in matere. Kljub vsem križem in težavam je z vso odgovornostjo vzgajala svojo družino. Svojim otrokom je posredovala zavest, da jih je rodila slovenska mati, vsadila jim je v srca spoštovanje in ljubezen do svojega rodu. Lep spomin svoji dobri materi bodo ohranili, če bodo te vrline čuvali v sebi ter jih posredovali tudi potomcem. Da se otroci tega zavedajo, so pokazali tudi s tem, da so svoji mrtvi materi poklonjene vence opremili s slovenskimi poslovilnimi pozdravi.

Številno žalnih gostov je pokojno Janežičevo mater spremlilo na njeni zadnji poti na pokopališče v Bilčovsu. Ob odprtem grobu so ji domači pevci zapeli ganljive žalostinke v slovo. Žalujočim svojcem izrekamo naše iskreno sožalje.

Vesca pri Glinjah

Teden pred prazniki je umrl Valentin Orasch, p. d. Jager v Vesci. Pokojnega Jagra smo v daljnji in bližnji okolici vsi spoštovali in radi imeli. Svojo življenjsko pot je dokončal v starosti 76 let. Pokojnikovo življenje je izžarevalo v izpolnjevanju dolžnosti do sebe, družine in za koristi splošne blaginje v okolici. Vse življenje je bil zaveden in prizadeven član naše širše narodne družine na Koroškem. Pred vojno je bil predsednik domačega slovenskega prosvetnega društva ter je na tem važnem organizacijskem področju mnogo prispeval za cilje našega skupnega prizadevanja. V ljudski prosveti je videl pomembno silo za ohranitev slovenske besede v naši deželi.

Nič manjšo prizadevnost je pokojni posvečal tudi krajevni zadružništvu. V prepričanju in zavesti, da je zadružništvo vogelni kamen naše socialne neodvisnosti ter najuspešnejše sredstvo za gospodarski napredek, je z veliko požrtvovalnostjo sodeloval pri Hranilnici in posojilnici Gli-

no lepe slovenske pesmi, ki je stalna spremljevalka vsega našega življenja in bitja.

Dobro igrana igra je vse občinstvo nedeljeno zadovoljila. Ko so se ljudje razhajali, so splošno izražali svoje zadoščene nad uspelo prireditvijo in hkrati izražali željo, da bi jim igralci, pevci in tamburaši kmalo spet postregli s podobnim kulturnim in umetniškim užitkom. Takšna prireditev nas poživi duhovno in telesno ter je dragocen vložek v našo sivo in skrbi polno vsakdanjost. Lahko pa že razodene, da smo slišali in zvedeli od naših igralcev, da bodo za pustni čas pripravili primerno šaljivo prireditev. Na to se že veselimo in prepričani smo, da bodo naši prosvetaši svojo obljubo tudi izpolnili v zadovoljstvo in veselje vseh, ki se radi odzovemo povabilu na slovenske kulturne prireditve.

Smrt ne izbira

Na sveti večer je v Nemčiji v 51. letu starosti umrl pliberški župan Hermann von Metnitz, na Stefanovo pa je v Celovcu preminul Alois Maier-Kaibitsch, star 67 let.

Oba sta bila znana tudi v širših in najširših slovenskih krogih na Koroškem. Metnitz je bil zlasti zadnja leta v prvih vrstah v gonji proti slovenski narodnostni skupini na Koroškem in je svoječasno tudi vodil proces proti našemu listu, vendar je tožbo pozneje umaknil. Maier-Kaibitsch pa je celovško ljudsko sodišče leta 1947 kot glavnega krivca izselitve koroških Slovencev obsodilo na dosmrtno ječo, vendar je bil pozneje iz zdravstvenih vzrokov pomiloščen in izpuščen na svobodo.

nje. Orasch je bil odbornik domače zadruge že pred vojno in tudi po obnovi po vojni do zadnjih dni življenja.

Pokojni ni nikdar zamudil kakšne naše prireditve in videli smo ga tudi na zadnjem koncertu pri Cingelcu, ko so prepevali združeni moški in mešani zbori pod vodstvom centralnega zborovodje Pavla Kernjaka. Kakor je bil sam kremenit značaj, tako je vzgajal tudi svojo družino in njegov sin Folti je danes predsednik domačega prosvetnega društva.

Kljub dežju je dne 21. decembra minulega leta ogromna množica žalnih gostov spremlila pokojnega Valentina Orascha na njegovi zadnji poti k trajnemu počitku in prisostvovala pogrebni svečanostim. Tolažilne besede ob odprtem grobu je spregovoril domači g. župnik Dobrovnik in očrtal zgledni značaj pokojnika ter naglasil tudi njegovo zgledno narodno zvestobo. Za Zvezo slovenskih organizacij se je od Valentina Orascha poslovil predsednik dr. Franci Zwitter in s hvaležnostjo orisal pokojnikovo delo in zasluge na področju naše prosvete in zadružništva na Koroškem. Domači pevci so mu zapeli v slovo ganljive žalostinke.

Dragega pokojnika bomo ohranili v trajnem častnem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše globoko sožalje.

Spomin na dogodek pred desetimi leti

Že za časa oborožene borbe proti nacizmu smo imeli slovenski partizani v naših vrstah nekaj nemško govorečih avstrijskih soborcev. Bilo jih je razmeroma malo, a ti, ki so bili, so bili dobri, zvesti in junaški borci in med nami jezik ni delal nobenih težav. Slovensko in nemško govoreči borci smo se dobro zavedali, da imamo skupnega sovražnika in da smo si Slovenci in Nemci po delu, trpljenju in stremljenju, čeprav različnih narodnosti, bratje. Tudi po vojni sem srečal dobre avstrijske tovariše, ki so polni človečanskih idealov; zato moraš imeti človek neizmerno zaupanje v sočloveka, pa naj bo katere koli narodnosti.

Bilo je 24. decembra 1948. Ležal sem na trdi slamnjači zloglasnega Karlaua. V celici je bilo razen mene še 32 zapornikov, sami kriminalci. Celico so odpirali samo ob zajtrku, kosilu in večerji, po šesti uri zvečer pa se vrata celice nikdar niso več odprla. Ne vem, kaj bi se moralo v celici zgoditi, da bi se ta po šestih zvečer še odprla, kajti ključke so morali pazniki odati v centrali. Ta večer pa so se ob kakih osmih zvečer nenadoma odprla vrata in paznik je zaklical moje ime. Zdrnil sem se in se napotil proti vratom. Nisem pričakoval nič dobrega, ker sem imel v

teji hiši zelo žalostne izkušnje. Paznik, ki me je čakal pri vratih, mi je povedal, da želi z menoj govoriti namestnik komandanta kaznilnice. Peljal me je v celico, ki je bila urejena za pisarno. Paznik je zginil.

Ko sem stopil v celico-pisarno, je stal tam namestnik komandanta. Na mizi sem videl majhen zavojček, zavrt v svilen papir. Pozdravil sem komandanta in mu gledal v oči. Tudi on me je z rahlim glasom pozdravil in dodal moje ime. Nisem vedel, kaj naj vse to pomeni. Dolgo sva se molče gledala; pogled namestnika komandanta je bil blag in prijazen, ne strog, kakor smo bili sicer vajeni pri naših paznikih, predvsem pa pri višjih uradnikih, kot je bil namestnik komandanta kaznilnice Karlau. Končno se je komandant premaknil in rahlo spregovoril: »Weihnachten sind, Herr Prusnik. Hier habe ich Ihnen eine Kleinigkeit mitgebracht. Nur eine Kleinigkeit, denn viel haben ich und meine Familie für die Feiertage selbst nicht.« Vzel je zavojček in mi ga dal v roke.

Bil sem do skrajnosti presenečen. Kako pride namestnik komandanta do tega, sem si mislil, da mi prinese božično darilce? Nobene besede nisem spravil iz ust. Nekaj me je stiskalo v grlu. Stal sem pred njim vzravnan in mu gledal v oči. Poza-

bil sem, da sem v surovi zaporniški obleki.

Sele ko mi je komandant rahlo položil svojo roko na ramo, sem se zdrnil. Po daljšem molku je spet spregovoril: »Weihnachten sind und ich habe auch an Sie gedacht. Sie sind der einzige politische Häftling in unserem Haus. Auch Sie haben eine Familie zuhause und ich bitte Sie, kränken Sie sich nicht, wenn Sie heute nicht bei Ihren Angehörigen sein können.«

Prenehal je s svojim rahlim govorom. Besede so se mu tresle in videti je bilo, da prihajajo iz iskrenega srca dobrega človeka. Roko je še vedno držal na moji rami, ko je nadaljeval: »Ich weiss, warum Sie hier sind. Sie kämpfen für die Freiheit Ihres eigenen Volkes und dies ist eine heilige Sache.« Spet je prenehal in po kratkem molku še dodal: »Ich bin überzeugt, dass Sie und Ihr Volk die Freiheit und Gleichberechtigung erringen werden, weil ihr bereit seid, dafür Opfer zu bringen. Machen Sie sich nicht bange Stunden, es wird sich auch Ihr Opfer lohnen.«

Njegova roka je zdrsnila z moje rame. Ponudil mi je desnico in krepko sva si stisnila roke. »Ich danke Ihnen, Herr Kommandant-Stellvertreter,« je bilo vse, kar sem mogel spregovoriti. Preveč sem bil ganjen od vsega tega, kar se je dogodilo v teh pičlih petih minutah na sveti večer 1948.

Odšel sem nazaj v celico. Za menoj so

se spet zaprla vrata. Vrgel sem se na posteljo, glavo zaril v blazino in solze so mi privrele iz oči. Blazina je postala mokra od solz, ki so tekale od radosti, od zadoščanja: Tudi ta, čeprav Nemec, čuti človeško z nami koroškimi Slovenci!

Ludwig Luster — tako je bilo namreč ime temu dobremu avstrijskemu uradniku iz Graza — je danes gotovo že v zaslužnem pokoju. Živo se je zanimal za našo borbo in nešteto krat sem imel priložnost, da sem mu pripovedoval, kako smo se borili in kako moramo vztrajati še naprej. On je bil tudi tisti, ki mi je redno dostavljala naš list Slovenski vestnik. Osebnost mi ga je vsakih osem dni stisnil v roko. Ker je bil obveščen o naši resnici, je bil dober, je bil velik človek. In v mojih očeh ostane vedno dober.

Kdor doživi kaj takega, mora verovati v človeka, četudi govori nemško, kljub temu, da so nam mnogi, ki so govorili nemški jezik, še v najslabšem spominu iz časov nacističnega nasilja. Prepričan sem tudi še danes, da je mnogo nemško govorečih Avstrijcev, ki bi bili naši dobri zavezniki v naši borbi, če bi bili dovolj objektivno obveščeni o našem položaju. Kajti sleherni bi se spomnil, da tudi Avstrijci ne morejo biti svobodni, če bodo zatirali Slovence.

Gašper

Posebno pomoč našemu podeželju ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

zi s položajem slovenskega kmečkega prebivalstva na Koroškem in z gospodarsko-socialnim položajem koroških Slovencev naslednjo

resolucio:

1. Občni zbor ugotavlja, da se po sklenitvi državne pogodbe, katere 7. člen zagotavlja enakopravnost koroških Slovencev ter prepoveduje organizacije, katerih delovanje je naperjeno proti slovenski narodnostni skupini in njenim pravicam, položaj koroških Slovencev v ničemer ni izboljšal, temveč so bile proti določilom člena 7 ustanovljene in delujejo organizacije, katerih glavni namen je, da preprečijo izvedbo določil člena 7 državne pogodbe.

2. Občni zbor ugotavlja, da mora vlada pri izvedbi določil člena 7 državne pogodbe predvsem upoštevati predloge in zahteve prizadete manjšine na Koroškem, kakor jih vsebuje spomenica koroških Slovencev, ki sta jo predložili njihovi osrednji organizaciji Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev.

3. Občni zbor ugotavlja, da je protustavni odlok koroškega deželnega glavarja z dne 22. septembra 1958 sprožil novo gonjo proti koroškim Slovincem in sta s tem povečala tudi gospodarski pritisk in gospodarsko zapostavljanje koroških Slovencev.

Zato občni zbor zahteva, da zvezna vlada

• razveljavi protustavni odlok deželnega glavarja z dne 22. 9. 1958 ter v smislu predlogov koroških Slovencev uredi šolsko vprašanje na Koroškem;

• čim prej pripravi vse ukrepe za uzakonitev enakopravnosti slovenskega jezika v okrajih s slovenskim in mešanim prebivalstvom ter za uzakonitev dejanske enakopravnosti naše manjšine na vseh področjih javnega življenja;

• razpusti vse organizacije, ki delajo proti enakopravnosti koroških Slovencev in uvede kazenski postopek proti vsem osebam, ki kakor koli sodelujejo v protizakoniti gonji proti slovenski manjšini in njenim pravicam;

• onemogoči vsako nadaljnjo gospodarsko in kakršno koli drugačno diskriminacijo koroških Slovencev ter v okviru pomoči gospodarsko zaostali južni Koroški zagotovi ustrezno pomoč prav zaradi desetletnega zapostavljanja posebno zaostalemu in gospodarsko oslabiljenemu slovenskemu kmečkemu prebivalstvu in združenstvu.

Celovec, dne 30. 12. 1958.

„Manchester Guardian“ ugotavlja:

„Odlična stvar je biti vzgojen dvojezično“

Znani angleški dnevnik „Manchester Guardian“ je v svoji številki z dne 27. 11. 1958 pod naslovom „Valižanščina v šoli“ objavil dopis o dvojezičnosti, v katerem je rečeno:

Lord Raglan je včeraj v lordski zbornici ponovil svoj napad na valižanski jezik, katerega je začel prejšnji mesec v reviji »Wales«. Zdaj se pritožuje zaradi krivice, da je pouk valižanščine obvezen za otroke angleško govorečih staršev. Lord Brecon ga je popravil glede nekaterih njegovih dejstev. Toda ali je njegovo nasprotovanje pametno, tudi če bi izhajali iz njegovih lastnih trditvev? Odlična stvar je biti vzgojen dvojezično. Tako je, kakor pravi Emilyn Williams v novi številki »Walesa«, ko odgovarja na prejšnji članek lorda Raglana: dvojezična vzgoja daje »neprecenljivo pripravo za učenje jezikov«. Pospešuje jasnost mišljenja, kajti ni mogoče tako hitro uporabljati besedo na chlapen in nedoločen način (kakor to delajo tako mnogi monogloti), če jo moraš neprestano obračati tudi v drug jezik. Nekateri angleško govoreči ljudje v Walesu so Valižani in mnogi med njimi želijo, da bi njihovi otroci govorili valižanski, čeprav sami ne govorijo — tožijo, da v njihovem času valižanščine niso učili v šolah. Nekateri so pa Angleži in umestna vpljudnost je, učiti se jezika, katerega govore sosedje. (Neka londonska dekliška šola, ki je bila med vojno evakuirana v Llanelly, je uvrstila valižanščino v svoj učni načrt in je pri tem imela čisto prav.) Če bi se Angleži v tujini bolj potrudili naučiti se jezika v tistem kraju, bi prihranili neizmerno mnogo težav. Lord Raglan pravi, da so tri vrste valižanščine, »severna, južna in knjižna«. Če je to argument proti valižanščini, kako bi to pomanjkljivost lahko bolj popravili kot s tem, da učimo v šolah eno vrsto, najbrže pač »knjižno« vrsto? Ni pošteno pritoževati se, kakor je to storil lord Raglan v »Walesu«, da je »valižanščina jezik nepismenega Valižana«, potem pa se upirati temu, da bi se v tem jeziku učili pismenosti.

Ameriški „velesatelit“ obkroža Zemljo

Ameriški letalski tehniki so 19. decembra izstrelili iz raketnega oporišča Cape Canaveral medcelinsko raketo tipa »Atlas« z umetnim satelitom, ki tehta 3960 kg. Za primerjavo navajamo, da Sputnik III, ki še vedno kroži okrog Zemlje, tehta 1327 kg. Ameriški satelit kroži okrog Zemlje v višini 186 do 1000 kilometrov, njegova hitrost pa je znašala v začetku okoli 27.000 kilometrov na uro. Računajo, da bo satelit obkrožal Zemljo vsega skupaj 3 tedne, nato pa spet prodril v gostejšo atmosfero in zgorel.

To je največji satelit, ki so ga doslej izstrelili na pot okrog Zemlje. Sama ra-

keta »Atlas« je bila ob izstrelitvi težka okrog 109 ton, dolga pa 25 metrov. Satelit oddaja signale na valovnih dolžinah 107.97 in 107.94 megacikla. Ponoči ga je moč videti kot zvezdo nad južnimi kraji ZDA. Glavni namen izstrelitve novega ameriškega satelita je bil v tem, da bi v vesolju vzpostavili relejno postajo za radiosignale. V to svrhu je v satelitu nameščenih 67 kg raznih instrumentov, ki med drugim oddajajo tudi Eisenhowerjevo poslanico, v kateri je predsednik ZDA izrazil svetu »željo Amerike po miru na svetu in dobri volji med ljudmi povsod.« To poslanico so sprejele že številne radiopostaje v svetu. Že v kratkem pa bo moč vzpostaviti trajno svetovno relejno postajo za prenašanje radijskih in televizijskih programov.

Glede teže ameriškega satelita so gotovi pomisleki. Sovjetski »Sputnik III« ima namreč dejansko preko tisoč kg raznih instrumentov, dočim instrumenti ameriškega »velesatelita« tehtajo skupno le 67 kg. Torej je k teži satelita prištet tudi tisti del teže rakete, ki je satelit ponesla v vesolje in s satelitom kroži okrog Zemlje. Menijo, da je bila raketa, ki je ponesla »Sputnik III« na pot okoli Zemlje, še veliko težja od ameriške.

Avstrijske medicinske knjige na razstavi v Ljubljani

Slovensko zdravniško društvo je v prostorih Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani razstavilo avstrijske medicinske knjige. V več vitrinah in po mizah je razstavljenih okrog 300 knjig s področja veterine, infekcijskih bolezni, ginekologije, internistike, pediatrije, splošne patologije, diagnosticke, terapije, bakteriologije, biološke kemije, pa tudi osebnih in komunalne higijene ter zdravstvene zaščite pri delu. Dodane so še nekatere fotografije in zgodovinska dela Paracelsa in še drugih starih tiskov.

Pojem za dobro moško obleko je „GAPP“, specialna trgovina za moške

Gapp Celovec - Klagenfurt
Karfreitstraße 3

Podjetje za električne instalacije vseh vrst in izdelavo modernih stikalnih naprav

strokovna elektrotrgovina

ing. T. SCHLAPPER

ŠT. JAKOB v Rožu

želi vsem odjemalcem in naročnikom srečno novo leto

Vsem prijateljem in znancem
želita mnogo uspehov
in sreče v novem letu

Mladen in Irena Devidé
Beograd

Vsem cenjenim odjemalcem,
znancem in prijateljem želi
Gašper Ogris-Martič
trgovina v Bilčovsu
srečno novo leto 1959

Vsem cenjenim odjemalcem, gostom
in prijateljem želi srečno novo leto

JANKO OGRIS
trgovina in gostilna

V BILČOVSU

Kje ste, Lamutovi?

13 Anton Ingolič

»Vidiš,« je spregovoril čez čas, »takšne pesmi bom zdaj delal, nič muzike, nič petja, nič ujemanja, nič za uho, samo da povem, kar moram povedati.«

Rad bi mu bil pomagal.

»Pusti Laznika, nisi bil kriv ti, kriv je bil sam!« sem rekel.

»Vseeno, kdo je bil kriv, ubil sem ga.«

»Ni gotovo, da si ga prav ti.«

»Če ga ne bi bil jaz s kamnom, bi še živel.«

»To ni gotovo.«

»Morda za sodnike, jaz vem, da bi še živel.«

»Kako veš?«

Ni odgovoril, čez čas je vprašal: »Si slišal kaj govore po vasi?«

»Slišal,« sem pritrdil in bilo mi je nerodno, da mu tega nisem povedal.

»Nisem ubil Laznika,« je rekel, kakor da se mi izpoveduje, »da bi legel k Miliki, tudi nisem pokopal Možiča, da bi se oženil z njo.«

Ko sem se v mesečini vračal skozi Podmenikov gozd, sem ob vsakem šumu vztre-

petal, ponoči sem imel hude sanje in zjutraj sem se neprespan privlekel s senika.

»Si slišal, Marko?« me je poklicala mati spodaj z njive.

Stekel sem navzdol.

»V Razdrtem so začeli z delom.«

»Torej smo zmagali?«

»Ne vem, kdo je zmagal, Robnik, ki je šel malo prej mimo, je povedal, da so v Razdrtem šli zjutraj rudarji v jamo.«

Ne da bi se umil in počakal na zajtrk, sem odhitel v Podlog.

Rudarji so postajali pred hišami, posamično ali po dva in dva; če je pristopil k dvema tretji, je že prišel orožnik.

»Narazen!«

Kdor se ni takoj pobral, je dobil sunek v pleča.

»Kako je?«

»Režimski so začeli, druge so prevarili.«

»Nož na grlo so jim nastavili.«

»Kaj pa mi?«

»Mi ne gremo v jamo, tudi v Hrastju ne gredo.«

»Sami bomo figo opravili. Stavka je zlomljena, Družba je močnejša, na njeni strani je vlada, ta pa ima vojsko in žandarmerijo.«

»Nisi tega vedel že pred stavko?«

Odhitel sem k sosednjim vratom.

»Boš šel na delo, Jurij?«

»Kaj pa hočem, Franc? V Razdrtem je dvakrat več rudarjev kot pri nas in v Hrastju skupaj.«

»In naše zahteve?«

»Veseli bomo, če bo ostalo pri starem.«

»Sedem tednov brez zaslužka in zdaj boš spet dobil tiste dinarje, s katerimi ne veš, kaj bi počel. Preklete! Kako dolgo še?«

»Tako dolgo, dokler ne bo pri nas tako, kot je v Rusiji!«

»Molči, da te ne sliši tistile pes!«

Rudarja sta utihnila, jaz pa sem stopil dalje.

»Kaj bo s tistimi, ki so zaprti?« sem vprašal postaranega rudarja, ki je v bližini oprezal, kdaj bo mogel stopiti k tovarišema.

»Menda jih bodo izpustili, ko bomo v jami.«

»Vse je bilo torej zaman?«

»Je bilo in ni bilo. Se tisti, ki je bil doslej slep, je moral spregledati: z gospodo se ne bomo nikdar pobotali. Oni ali mi. Zdaj menda vsakdo ve, tudi ti, ki še nimaš brk pod nosom.«

»Vem, sem pritrdil.«

Že popoldne je bilo razglašeno, da gremo drugo jutro spet na delo.

Tako zgodaj se še nismo zbrali. Tudi tako tihi nismo bili nikoli. Nisi imel kaj govoriti. A tudi nisi mogel, čeprav bi imel kaj povedati: kolikor nas je bilo pred separacijo delavcev, toliko žandarjev. V duši pa smo preklinjali, vsi, možje, žene, a tudi mi fantje in celo dekleta.

Dolgo smo morali čakati, da so se odprla vrata.

»No, ste le prišli,« se je zarežal mojster, ki se je med stavko še zredil; seveda, delal ni, plačo pa je vlek. »Zakaj niste še ostali kak teden doma?« se je hihljaj, prasec. »Štiriinštirideset dni. Kakšno število pa je to? Zdržali bi vsaj do petdeset, to je polovica od sto. No, stran šale! Pošteno ste se oddahnili, zdaj vam bo šlo hitreje od rok. Priditel! E, počasi! Tako se nismo zmenili. Bomo malo pogledali, kaj ste počenjali ta čas, ko so stroji počivali. Tule imam papir, vse je na njem zapisano. No, vidva le naprej! Tudi ti, Mak, in ti tudi, Senk. Kaj pa ti? Kako se že pišeš?«

Ves čas me je imelo, da bi bil mojstra počil v režeči se obraz; ko me je zadržal s tolsto roko, pa mi je srce obstalo. Nisem mogel takoj odpreti ust.

»A, ti si Lamutov, ne? Hvala, Lamuta nam nista potrebna, ne oče in ne sin. Potrebni so nam ljudje, ki bodo delali, ne pa šuntali poštene delavce. Fante, umakni se, pojdi, od koder si prišel, in čakaj, da se bo vrnil oče! Lamut je pameten, videl je dosti sveta, celo v Rusiji je bil, bo že uganil pravo! Knjižico dobiš v pisarni, tudi za očeta jo vzemi! Vidva sta pri nas opravila.«

(Nadaljevanje sledi)